246. št. — 5. leto. Poštnina pavšalirana. Posamezne številke 1 D. sredo, 25. oktobra 1922

Naročnina za kraljevino SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.
Inozemstvo:
Mesečno 20 D. Letno 240 D
Oglasi: enostolpna mm vrsta enkrat 50 para, večkrat popus

JUGOSLAVIJA

Uredništvo: a ulica 1/I. Teleton 380
Uprava: in trg 8. Teleton 44
Rokopisi se ne vračajo.
Vprašanjem je priložiti znamke za odgovor.

Plačano do:
Licejalna knjižnica
Ljubljana.
Pavšalni franko.

Beograjska občina za kumanovske invalide.

Beograd, 24. okt. (Izv.) Iz pietete do manov borcev, ki so padli v bitki pri Kumanovem pred desetimi leti, je imel beograjski občinski svet danes svečano sejo, kateri je prisostvovalo mnogo odličnih oseb. Sejo je otvoril podpredsednik občinskega sveta Bora Pajević. V svojem govoru je omenjal pomen zmage pri Kumanovem nad Turki za osvobojenje in ujedinjenje našega naroda. Za njim sta govorila občinska svetnika Jovan Dravić in Joksimović. Prvi je tudi govoril o pomenu kumanovske zmage, drugi pa je predlagal, naj se v spomin na današnjo proslavo desetletnice te naše zmage ustanovi fond za podpore vojnim invalidom in sirotam onih borcev, ki so padli pri Kumanovem. Podpredsednik Pajević je nato izjavil v imenu občinske uprave, da bo ta predlog proučil in da bo napel vse sile, da se sprejme. Prisotni so počastili padle borce s klicem: »Slava jim!« Seja se je končala ob 12.30.

Beograd, 24. okt. (Izv.) Člani beograjske borze so sklenili, naj da vsaka banka po 1000 dinarjev kot prispevek za invalide in družine onih borcev, ki so padli v bitki pri Kumanovem za svobodo in ujedinjenje naroda.

Rusija išče stike z Jugoslavijo.

RUSKI ODPOSLANEC V BEOGRADU, DA RAZGOVARJA O POVRATKU RUSKIH BEGUNCEV.

Beograd, 24. oktobra. (Izv.) »Politika« javlja iz Sofije: Tukaj se nahaja že dalj časa delegat sovjetskega Rdečega križa Kolečkov, ki ga je moskovska vlada poslala v Bolgarijo, da organizira pomožno akcijo za ruske begunce in njihov povratek v domovino. Sedaj je ta misija dokončana. Kolečkov je že organiziral transporte ruskih beguncev, ki se preko Varne in Burgasa ob Črnem morju povrnejo v Odeso in Novorosijsk v domovino. Po nalogu svoje vlade nadaljuje sedaj Kolečkov svojo misijo v drugih državah. Najprvo ima oditi na Dunaj. Vendar pa je v zadnjem trenutku prejel od moskovske vlade nalog, da se sedaj obrne do Jugoslavije. Kolečkov je zaprosil jugoslovansko vlado za dovoljenje, da se sme na potovanju na Dunaj zadržati nekaj časa v Beogradu in stopiti v zvezo z našim Rdečim križem in po potrebi tudi z zastopniki oblastev. Kolečkov je že dobil potno dovoljenje za Beograd in odpotuje v par dneh v jugoslovansko prestolico. Ne ve se še natančno, ali ima Kolečkov razen svoje misije, t. j. organizacije povratka ruskih beguncev iz Jugoslavije v domovino, še kaka druga navodila.

Iz češkoslovaškega parlamenta.

VLADNA IZJAVA O POTREBI GOSPODARSKIH ZVEZ MED DRŽAVAMI MALE ANTANTE. — NJENO DELO ZOPER GOSPODARSKO KRIZO. — ZNIŽANJE DAVKOV IN ŽELEZNIŠKIH TARIFOV.

Praga, 24. okt. (Izv.) Češkoslovaški parlament se je danes sestal k jesenskemu zasedanju. Novi kabinet Švehla se je predstavil dopoldne poslanski zbornici, popoldne pa senatu. V poslanski zbornici je prečital novi ministrski predsednik Švehla izjavo o programu nove vlade, ki ga je smatrati za nadaljevanje politike njene prednice, ki jo je podal prejšnji predsednik vlade dr. Beneš dne 18. oktobra 1921. Temeljni pogoji mirnega razvoja države, tako naglaša vladna izjava, so urejeni in utrjeni mednarodni odnošaji, po katerih se mora vedno ravnati naša zunanja politika. Posvečati jim moramo vso pažnjo. V razmeroma kratki dobi našega samostojnega državnega življenja smo si določili gotove in jasne smernice za našo zunanjo politiko, ki si je v sporazumu s politiko zaveznikov naložila cilj, da se ohrani mir v zmislu določb mirovnih pogodb in da nastopimo proti vsakemu poskusu, izpremeniti to stanje. Prijateljska zveza držav male antante, ki se opira na skupnost interesov in na potrebo, skupno ohraniti mir in red v srednji Evropi, je trdno poroštvo za njeno varnost in omogoča nove in poglobitev starih odnošajev do ostalih držav, zlasti na gospodarski podlagi. Kar se tiče programa nove vlade, je izjavil ministrski predsednik, da skuša češkoslovaška republika z največjo odločnostjo odpraviti trenotno gospodarsko krizo, da se ojači njen gospodarski položaj, krizo, ki je nastala vsled hitrega porasta češkoslovaške krone. Naša valutna politika, je nadaljeval Švehla, mora stremeti za tem, da vrednost našega denarja ni podvržena na inozemskih tržiščih prevelikim izpremembam in da se polagoma doseže primerna stabilizacija. Vladna izjava pravi potem, da se bo osvobodilno posojilo izplačalo dne 1. decembra 1922 v gotovini. Na polju neposrednih davkov bo treba ustvariti olajšave. Te težnje bodo našle izraza v glavnem v znižanju cen premoga. Vprašanje nacionalizacije premogovnikov in prirodnih zakladov v republiki bo tvorilo še nadalje predmet proučavanja vlade. Nadalje napoveduje vladna deklaracija med dr. znižanje železniških in poštnih tarifov. Vlada bo v tesnem sodelovanju z narodno skupščino skušala izvesti vse te in tudi druge točke svojega programa, pri čemer noče izključiti nikogar, ki se resno zanima za državo in njen splošni blagor. V dosego tega namena bo vlada postopala pravično in nepristransko proti vsem državljanom brez razlike narodnosti, vere ali socialnega sloja in sama prednjačila s spoštovanjem zakonov, zahtevala pa to tudi od vseh državljanov. Vlada se smatra za dovolj močno, da za vsako ceno čuva interese države.

DR. BENEŠEV EKSPOZE O ZUNANJI POLTIKI. — DR. RAŠIN O FINANČNI POLITIKI.

Praga, 24. okt. (Izv.) Po ministrskem predsedniku Švehli je povzel besedo minister za zunanje stvari dr. Beneš, ki se je v daljših izvajanjih bavil z rešitvijo avstrijskega vprašanja na zborovanju društva narodov v Ženevi in s konferenco med zastopniki Češkoslovaške in Italije v Benetkah, ki je s tem vprašanjem v zvezi. Češkoslovaška vlada je začela razprave po zelo temeljitem proučavanju in posvetovanju z ostalimi članicami male antante, kakor tudi političnega položaja. Vlada se je z vso silo zavzela za jamstveno pogodbo glede Avstrije. Pri pogajanjih je hotela doprinesti dokaz, da nima tajnih načrtov, kamoli da snuje kak napad in da v Evropi ne zasleduje ali nemara zasledovati politiko rivalitete nasproti komurkoli. Naglašati je hotela, da priznava upravičene interese in potrebe Avstrije, da upošteva upravičene interese Italije kot sosede Avstrije in velesile in da se popolnoma podreja moralnemu vodstvu društva narodov, pri čemer pa izrecno zahteva, da se popolnoma upoštevajo njeni upravičeni interesi in pogoji za obstanek. Poudarjati je more, je nadaljeval minister, da se je ta politika češkoslovaške vlade izkazala v Ženevi kot popolnoma na mestu. Prišlo je do podpisa političnega protokola, čigar vsebina je znana in ki bo brezdvomno tvoril novo veliko jamstvo za konsolidacijo razmer v osrednji Evropi in preprečil, da bi kakršnakoli država smatrala Avstrijo kot predmet kake transakcije. Ta sporazum zagotavlja mir, varnost, integriteto in popolno suverenost in preprečuje, da bi v osrednji Evropi, katerakoli država začela kako podjetje na stroške druge. Da se bodo narodi vsega tega res držali, za to jamči vpliv in pomen društva narodov, ki je že zelo narastel. Z veseljem morem sporočiti, je dejal dr. Beneš, da sva ta načela naše zunanje politike, zlasti, kar se tiče osrednje Evrope, natančno proučila z italijanskim zunanjim ministrom Schanzerjem in da sva se v tej smeri popolnoma sporazumela. Sem popolnoma prepričan, da je odkritosrčni porazgovor med menoj in italijanskim zunanjim ministrom Schanzerjem važen na eni strani za utrditev miru v osrednji Evropi, na drugi strani pa za dosego dobre harmonije med Italijo in nami in našima zaveznikoma Jugoslavijo in Romunijo.

Nato je govoril finančni minister dr. Rašin in ugotovil, da so izdatki za proračunsko l. 1922 proračunjeni na 19.370 mil. češkoslov. kron, torej 435 milijonov manj. Pri tem je treba upoštevati, da so se izdatki za odplačevanje državnih dolgov zvišali v primeri s preteklim letom za 711 milijonov. Primanjkljaj v novem proračunu, ki znaša še vedno 566 milijonov, upa kriti vlada z znižanjem cen in s prihranki na materialnih izdatkih. Da se doseže aktivum v proračunu in da se more začeti z delnim odplačevanjem državnih dolgov, bo vlada energično štedila in stvarne in osebne izdatke prilagodila padanju cen. Finančni minister je končno izrazil upanje, da se bodo tudi cene železu izdatno znižale. Cene v veletrgovini se bodo znižale že ta mesec, da se na ta način prilagodi mednarodni tečaj češkoslovaške krone indeksu švicarske valute. Na ta način se bo odstranila kriza v produkciji, ki je posledica dviganja naše valute. Ostali bodo le še drugi vzroki krize v izvozu naših proizvodov, zlasti padanje vrednosti valut skoraj v vseh državah in slabo povpraševanje po našem blagu.

STANJE RAZMEJITVENIH DEL V SLOVENIJI.

Beograd, 24. oktobra. (Izv.) Polkovnik Daskalović, član jugoslovanske razmejitvene komisije z Italijo, je dospel v Beograd, da poroča vladi o delovanju komisije v odseku v Sloveniji. V tem odseku je komisija imela dosedaj najmanj težkoč, ker je z Italijani le malo sporov. Vendar pa tudi v tem odseku ni delo tako lahko, ker Italijani na razne načine ovirajo gladek potek dela. Položaj so posebno otežkočali fašisti s svojo akcijo, posebno, ker izvajajo pritisk na rimsko vlado. Polkovnik Daskalović se je snoči zopet povrnil na svoje mesto.

FINANČNO ZBLIŽANJE MED JUGOSLAVIJO IN ČEŠKOSLOVAŠKO.

Beograd, 24. okt. (Izv.) Pomočnik finančnega ministra Dušan Plavšić je odpotoval snoči v Prago, kjer bo imel več konferenc s češkoslovaškimi finančniki in drugimi kompetentnimi činitelji glede finančnega zbližanja med Jugoslavijo in Češkoslovaško.

DALMATINSKE DELEGACIJE NA KUMANOVSKI PROSLAVI.

Beograd, 24. okt. (Izv.) Včeraj je dospela v Beograd na svojem potovanju v Kumanovo dalmatinska delegacija pod vodstvom dr. Novakovića iz Knina in dr. Meljka Čingrije iz Dubrovnika. To odposlanstvo prisostvuje svečani proslavi desetletnice bitke pri Kumanovem.

INVALIDOM SE IZPLAČAJO ZAOSTALE PODPORE.

Beograd, 24. okt. (Izv.) Finančni minister dr. Kumanudi je poslal vsem finančnim upravam v državi navodila, naj takoj začno izplačevati invalidom zaostale podpore. Za izplačevanje teh podpor je določilo finančno ministrstvo znesek 70 milijonov dinarjev.

ZVIŠANJE NEPOSREDNIH DAVKOV.

Beograd, 24. oktobra. (Izv.) V načrtu novega državnega proračuna za leto 1923 predlaga finančni minister dr. Kumanudi, naj se neposredni davki zvišajo tako, da bodo njihovi dohodki znašali za prihodnje proračunsko leto 1095 milijonov dinarjev.

VLADA IZPLAČA VOJNE PLAČE DELAVCEM V KRAGUJEVCU.

Beograd, 24. okt. (Izv.) Vlada je podpisala naredbo, s katero se delavcem v vojaško-tehničnih zavodih v Kragujevcu imajo izplačati vojne plače.

ALKOHOLNA ZABRANA TRI MILJE OD AMERIŠKE OBALI.

Pariz, 24. okt. (Izv.) Kakor poročajo iz New Yorka, je vlada odklonila protest inozemskih parobrodnih družb proti zakonu, po katerem smejo ameriška oblastva zapleniti na ladjah teh družb alkoholne pijače v daljavi do treh milj od obale.

BORZNA POROČILA.

Curih, 24. oktobra. Berlin 0.125, Newyork 546.50, London 24.30, Pariz 38.65, Milan 22.20, Praga 17.65, Budimpešta 0.21, Zagreb 2.40, Varšava 0.045, Dunaj 0.0075, avstrijske krone 0.0078.

Praga, 24. oktobra. Dunaj 0.03725, Berlin 0.61, Rim 126.75, avstrijske krone 0.04125, italijanske lire 126.25, Budimpešta 1.175, Pariz 218.25, London 137.50, Newyork 31.05, Curih 564.50.

Zagreb, 24. oktobra. Borza je bila danes zatvorjena zaradi kumanovske proslave.

Beograd, 24 oktobra. Na borzi ni bilo danes nobenih sklepov, ker je bila borza zatvorjena zaradi kumanovske proslave.

Za državno edinstvo in narodno solidarnost.

Predvolilna demagogija se razvija. Nje prvi nosilec je, kakor vselej od svojega rojstva sem, to nesrečno »Jutro«.

Ne bomo se podajali na njegova advokatsko zavita pota in odgovarjali na njegova demagoštva z novimi demagoštvi. Prevečkrat že smo jasno povdarili naše stališče v vseh vprašanjih našega državnega življenja, da bi se nam bilo treba skrivati za to ali ono frazo, kot je v to žalibog prisiljeno »Jutro«, ki mora slediti pač vedno trenotnim osebno-strankarskim koristim.

Svojega stališča ne popravljamo morda v svrho polemike z »Jutrom«, temveč povdarimo ga pred našo javnostjo ponovno samo vsled tega, da se ne pusti zbegati od nekorektno pridobljenega denarja vzdrževanega »Jutra« in njegovih pokrajinskih pomagačev.

Včeraj je »Jutro« napadlo »Jugoslovansko zajednico« in njen proglas, ker govori o treh jugoslovanskih narodih. To mi mirno priznamo in smo ponosni na to. Naš list je dejstvo o obstoju treh narodov v Jugoslaviji pribil že davno in danes občutimo samo iskreno zadoščenje, da se je postavila na to stališče, ki edino odgovarja resnici, tudi »Jugoslovanska zajednica«.

Odveč bi bilo, da bi znova iskali besed za ono, kar smo že pred meseci popolnoma jasno in točno formulirali. Zato navedemo samo najvažnejše odstavke iz člankov, v katerih smo pred meseci že obravnavali državno in narodno edinstvo.

Triindvajsetega junija tekočega leta je »Jugoslavija« objavila v svojem uvodnem članku sledeče odstavke:

»Mirno, toda z vsem povdarkom trdimo, da... narodnostnega edinstva naši državi ni, temveč obstoji kvečjemu stremljenje po narodnostnem ujedinjenju vseh treh jugoslovanskih narodov.

Kaj pa je pravzaprav narod kot narodnost in kaj so njegovi glavni znaki? Narod je skupina ljudi, ki mora imeti vsaj nekatere, če že ne vseh sledečih tipičnih skupnosti: skupen jezik, skupno politično, gospodarsko, pravno, versko in kulturno zgodovino, skupen narodovosloven tip in kar je glavno — voljo do skupne (narodne) bodočnosti. Vsega tega Slovenci, Hrvati in Srbi nimajo skupnega, zato se tudi o narodnostnem ujedinjenju kot obstoječemu dejstvu ne more niti govoriti. Oni pa, ki hočejo vbiti z nasiljem Slovencem, Hrvatom in Srbom preko vse logike in dejanstvenih razmer pojmovanje, da živi v Jugoslaviji ena sama narodnost, oni samo otežujejo uspehe tistim, ki hočejo potom mirnega gospodarskega, prosvetnega in kulturnega delovanja tekom časa doseči med temi tremi narodi one skupne lastnosti v taki meri, da bi se morda čez 50 ali 100 let lahko govorilo o narodu jugoslovanskem. Morda, pravimo, ker zgodovina uči, da gre razvoj človeštva navadno v diferenciacijo, cepitev in ne v unifikacijo, zlivanje posameznih delov v eno celoto.

Pokazali smo, da narodnostno ujedinjenje pri nas še ni izvršeno in da je za enkrat še smešno govoriti o enem narodu, ki ga ni, ter nevarno hoteti z nasiljem doseči, kar se da doseči le potom mirnega razvoja in dolgotrajnega sožitja, kjer bodo pa morali vsi zainteresirani deli pokazati mnogo dobre volje in mnogo, mnogo več in globljega razumevanja za naše narodnostne probleme, kot jo kažejo dosedaj naši državotvorci. Ker sicer bomo razbili še ono, kar imamo: naše težko priborjeno politično, državno ujedinjenje.

Naloga vseh dobrih Jugoslovanov — pristašev državnega našega edinstva, ni z nasiljem poditi se za narodnostnim ujedinjenjem, temveč predvsem z vsemi močmi varovati državno edinstvo in poglabljati, gojiti in utrjevati skupno državno zavest.

In specielno na gospode okoli »Jutra« citiramo še besede iz »Jugoslavijinega« uvodnika z dne petega julija tega leta, ki glasi:

»Če bi se gospodje zavedali, koliko so ravno s svojimi nasilnimi ujedinjevalnimi poskusi škodovali uresničenju narodnega edinstva, potem bi si pač premislili še enkrat vzeti na jezik ti dve besedi. Pospravili bi svoje kovčke in se v srečo našega naroda in naše države zgubili enkrat za vselej iz javnega življenja, katerega so tako zelo okužili s svojim koristarstvom, korupcijami in aferami.«

»Jugoslavija« je torej že davno pred zagrebškim kongresom jasno povedala, katera pot edina lahko vodi k naši notranji konsolidaciji naše države Jugoslavije. Število naših idejnih pristašev se je tekom zadnjega leta nedvomno podesetorilo — sprejeti ga hočejo le tisti, ki so zaslepljeni po strankarskih strasteh in pa tisti, za katere hladno računa njihov — žep.

Toda kljub njihovim milijonskim fondom **že vstaja dan v znamenju državne edinosti in narodne solidarnosti med Srbi, Hrvati in Slovenci, kateri se bodo preje ali sleje pridružili tudi Bolgari. In takrat bo za vse Jugoslovane dosežen visoki cilj vseh naporov za ustvaritev države, kjer si bomo enaki drug drugemu po dolžnostih in pravicah.**

F. Z.

Protirevolucionarne zarote na Grškem

PROTIREVOLUCIJONARCI PRIPRAVLJALI POVRATEK KRALJA KONSTANTINA.

Beograd, 24. oktobra. (Izv.) »Politika« poroča iz Aten: Oblastva v Atenah in po deželi imajo v rokah dokaze, da se je v Grčiji organizirala nova zarota, ki je naperjena proti današnjemu režimu. Zarotniki so si stavili za cilj, da se odstavi kralj Jurij in povrne prejšnji kralj Konstatin zopet na prestol. V zaroto so zapleteni tudi mornarji in častniki divizije z otoka Samosa. Pod vodstvom majorja Kirija so organizirali široko razpleteno propagando za bivšega kralja Konstatina. Oblastva so ugotovila, da je imel major Kirij živahno korespondenco s častniki, ki so Konstatinovi pristaši. Policija je zaplenila tudi pisma, iz katerih je razvidno, da pripravljajo zarotniki puč. V teh pismih je bilo tudi jasno izrečeno, da se pristaši ne smejo ozirati na posledice zarote. Major Kirij je poslal zarotnikom v Atenah pismo, v katerem zahteva podrobne podatke o organizaciji akcije v prestolnici. Ko so oblastva prišla na sled tej novi zaroti zoper državo in današnji režim na Grškem, je vlada poslala križarko »Kilkis« v Samos, kjer je bilo mnogo zarotnikov prijetih.

Beograd, 24. okt. (Izv.) Iz Aten poročajo: Grška vlada je naznanila princu Andreju, bratu odstavljenega kralja Konstantina, naj v par dneh zapusti Grčijo. Princ Andrej je bil edini član kraljeve družine razen kralja Jurija, kateremu je revolucionarni odbor dovolil, da sme ostati na Grškem po odstavljenju kralja Konstantina. Izgon princa Andreja se spravlja v zvezo s poizkusi povratka prejšnjega kralja Konstantina.

IMENOVAANJE GENERALNEGA INSPEKTORJA DRŽAVNIH DOLGOV.

Beograd, 24. oktobra. (Izv.) Včeraj je bil podpisan ukaz, s katerim se postavlja za generalnega inspektorja državnih dolgov A. Jakovljević.

Breznačelnost komunistov.

Komunisti žive v domišliji, da nobena stranka bolj ne varuje svojega načelnega stališča, kot njihova. V svojih »Delavskih Novicah« radi modrujejo o breznačelnosti drugih strank, kakor hitro ne uravnajo svoje taktike tako, kot sklene komunistično vodstvo na Turjaškem trgu.

Je že taka navada na svetu, da se kriči o drugih, da so breznačelni, da se zakrije svojo lastno breznačelnost. Prav te navade se poslužujejo naši komunisti.

Ljubljanski komunisti so z veliko vnemo izjavljali, da nimajo absolutno nobenega interesa na vodstvu občinskih poslov. Izjavljali so, da svojega programa ne morejo uresničevati, dokler je odločujoč današnji kapitalistični družabni red. Zavračali so vsako aktivno sodelovanje v javnih zastopih za toliko časa, dokler ne bodo močni dovolj, da prevzamejo vso inicijativo izključno le v svoje roke.

Svoje revolucijonarno načelno stališče so gospodje komunisti naenkrat spremenili. Odločili so se za minimalni socijalni program (katerega so doslej odločno odklanjali) in zagovarjajo stališče, da hočejo v občinskem svetu pozitivno delati. Novega stališča nikakor ni mogoče utemeljiti s komunističnim programom in dosedanjo strankino taktiko.

Ne obsojamo komunistov zato, da so se odločili za pozitivno socijalno in gospodarsko delo v javnih zastopih, ampak samo konstatirati hočemo, da so »breznačelni«. Komunistični voditelji so pač prišli do spoznanja, da se njihovi pristaši ne zadovolje več s praznim obljubovanjem devetih dežel ruskih sovjetov, ampak hočejo gotove socijalne in gospodarske pridobitve že danes. S tem, da se je moralo komunistično vodstvo prilagoditi dejanskim razmeram, je načelno stališče »revolucijonarno razdiralnih nastopov« skrahiralo. Komunistična stranka je zato danes v nerodnem položaju, da mora naenkrat zagovarjati to, kar je n. pr. pri soc. demokratih še včeraj najostreje obsojala.

Prvi »breznačelnosti« komunstov se sedaj pridružuje še druga. Odkar zavzema socijalizem ilejno smer v delavskem gibanju, je veljalo načelo, da pomeni klerikalizem najhujšo reakcijo v socijalnem, gospodarskem in še prav posebno v kulturnem oziru. S klerikalnim svetovnim naziranjem marxizem ne pozna prav nobenega kompromisa.

In kaj vidimo pri naših komunistih! Na slepo so se udinjali klerikalcem, tako da se prav lahko identificira komunista s klerikalcem. Komunistična stranka je postala ekspozitura slovenske ljudske stranke. Kje je ostala tista klasična načelnost, s katero se tako radi ponašajo Komunisti. Zamrla je pod patronanco katoliške cerkvene gosposke!

Pri občinskih volitvah v Ljubljani nastopajo komunisti skupno s klerikalci. Svoj nastop opravičujejo komunisti s tem, da se vežejo s krščanskimi socijalisti. Komunistični izgovor prav tako malo drži, kot bi narodni socijalisti pri volitvah nastopili z demokratsko delavsko »Unijo« in pri tem trdili, da ne nastopajo skupno z JDS. Vsakdo bi vedel, da je izgovor samo krinka za varanje volilcev. Prav tako varajo komunisti svoje volilce, če pravijo, da nastopajo s krščanskimi socijalisti. Takozvani krščanski socijalisti so sestaven del Slovenske ljudske stranke, ki priznava socijalizem le v toliko, kolikor ga lahko izrablja v dosego volilnih uspehov. Poleg tega so takozvani krščanski socijalisti brez vsakega vpliva na odločilne sklepe klerikalne stranke. Zato naj komunisti kar brez sramu priznajo, da nastopajo skupno z voditelji klerikalne akcije, ki imajo kot močnejši, prvo in zadnjo besedo v klerikalno-komunistični zvezi.

Navedli smo zaenkrat samo dva primera, ki jasno osvetljujeta vzgledno komunistično breznačelnost.. —aa—

S. K. S.

Beograd, 23. oktobra 1922.

Gospod urednik mi ne bo zameril, ako ga posebej opozorim, da naj pazi, da se srednja črka gornjega naslova pomotoma ne zamenja s H. Moj namen namreč ni, pisati o državi SHS, temveč o Samostojni kmetijski stranki. Priznavam pa, da se da prvo kot drugo spraviti v lepo zvezo, kajti brez SKS najbrž tudi separatistične firme SHS ne bi bilo. Ali z drugimi besedami povedano: danes ne bi imeli SHS, ako bi se samostojni kmetje, ki so bili pri glasovanju za ustavo ježiček na tehtnici, z a v z e l i z a J u g o s l a v i j o. Toda o tem več pozneje. Najprej moram sporočiti žalostno, a naravno dejstvo, da je SKS prešla popolnoma v velikosrbske vode. Pri tem ne mislim na pristaše SKS v Sloveniji, kateri gotovo obsojajo tako početje, marveč imam v mislih poslanski klub SKS. Ko je stal ta klub pred odločitvijo, ali glasovati za j u g o s l o v a n s k e g a in splošno priljubljenega kandidata dr. Ribarja, ali za Pašić-Pribičevićevega (ta dva namreč zastopata velikosrbsko politiko) kandidata Edo Lukinića, se je odločil za poslednjega. Tako je bil dr. Ribar premagan s samo 36 glasovi razlike ter je bil izvoljen Edo Lukinić. S tem činom je SKS kronala svoje dosedanje delo. Slovensko ljudstvo pa se začudeno povprašuje, kam je SKS zabredla.

Ko je SKS leta 1920 prvič nastopila, smo imeli simpatije do nje kot napredne stranke, ki se je znala otresti tako advokatov kot duhovnikov. Ako bi poslanci SKS ne bili na ljubo ministrske stolice zapustili zemljoradniški poslanski klub, bi SKS zavzemala danes drugačno pozicijo ne samo v Sloveniji, ampak tudi v ostalih pokrajinah naše države.

Toda če jih je vladanje že tako mikalo, bi se morali zavedati, da stoji interes naroda nad vsem. Ko je bil Pašić v velikih skrbeh, ker ni mogel dobiti večine za ustavo, bi SKS lahko dosegla velike uspehe. Ako bi se SKS temu protivila, bi ustava ne predvidela razdelitve Slovenije, da o drugih istotako važnih vprašanjih niti ne govorim. Radevolje priznavam, da so se nekateri poslanci iz SKS kluba protivili razdelitvi Slovenije, toda večina je bila za razdelitev; podlegla je dr. Kukovčevemu vplivu. Takrat bi se bilo še marsikaj drugega doseglo v korist celokupnega naroda, ker je bila situacija ugodna. Toda SKS se je zadovoljila z majhnimi koncesijami. Kam je zašla s svojo politiko, je pokazalo glasovanje za Pašić-Pribičevićevega kandidata Lukinića, pri katerem glasovanju je bila v prvi vrsti merodajna bojazen pred volitvami, do katerih bi prišlo, ako bi bil dr. Ribar izvoljen.

Položaj za SKS je težek, ker je zamudila ugodno priliko. Pred glasovanjem za ustavo je bil čas za odločitev. Danes bi tudi izstop ministra Puclja iz vlade nič več ne koristil. Pašić bi ril naprej brez njega, svoje pozicije pa bi s tem tudi pri zemljeradnikih ne mogel utrditi, še manj pa v narodu. Zemljeradniki se branijo zvez s SKS, ker so imeli z njo slabe izkušnje. In četudi bi do tega prišlo, kar pa je malo verjetno, bi jim to v slovenskem narodu, kakor tudi na Hrvatskem, kjer so svojčas iskali stike z Radičem, čisto nič več ne koristilo.

SKS nam nudi najboljši nauk, kako se ne dela politika.

Razgovori.

Italijani pripravljajo nov udarec slovenskemu življu na Primorskem.

Trst, 20. okt.

Dopisnik praške »Tribune« priobčuje pogovor svojega milanskega poročevalca z voditeljem italijanskih fašistov — Mussolinijem. Na vprašanje poročevalca, čemu so fašisti proti Mali ententi, je odgovoril Mussolini: »Upam, da bodo bodoče vezi med Čehoslovaško in Italijo zelo dobre. Govoriti hočem odkritosrčno: Moje simpatije za Čehoslavaško niso nove, o čemer vas lahko prepriča ezeden izmed svojih spisov, v katerem govorim o Janu Husu. Fašizem se drži v zunanji politiki znanega rimskega izreka: »Dam, da daš.« Moje simpatije in simpatije fašizma nasproti Čehoslovaški so se ohladile, **ko smo ugotovili, da se je Praga povsem pridružila politiki Beograda.** Mislim, da bo italijansko-jugoslovenski spor kdaj poravnan, toda danes se nahaja razmerje med obema državama v zelo akutnem razdobju. Jugoslavofilstvo Prage je povod ohladitve odnošajev(!) med fašizmom in Prago. Fašisti smo za ohranitev prijateljskih odnošajev med ostalimi narodi srednje Evrope(!) **in nismo proti temu, da postane Italija voditeljica držav, ki so nastale na ruševinah avstro-ogrskega cesarstva;** ne potajujem pa težavnosti te naloge, ker so vse srednje-evropske države iz raznih vzrokov v sporu s svojimi sosedi. Potrebno je, da se v vsakem slučaju zavedamo, da za utrditev prijateljstva med državami ne zadostuje samo politika čustev(!), temveč se je treba večkrat ozirati tudi na politiko interesov.«

»Tribuna« pa zafrkuje Mussolinija: »odkritosrčnost italijanskega politika je, kakor se zdi, povsem iskrena, toda ravno njegove težnje pretiranega nacionalizma dokazujejo, kako se je težko složiti s cilji italijanskega fašizma. Čeprav nečemo o tej priliki govoriti o italijansko-jugoslovenskemu sporu, že **sama ambicija fašistov, da bi vodili države,** katere so nastale na ruševinah Avstrije dokazujejo, da je treba politična čustva kritično razmotrivati. **Tudi mi moramo po nasvetu Mussolinija braniti svoje lastne interese.«**

Še en razgovor in sicer med Mussolinijem in D' Annunzijem! »Il Piccolo« objavlja:

»Agenzia delle informazioni« (Informacijska agencija) poroča: Iz zanesljivih virov smo izvedeli, da se je podal 11. oktobra voditelj Mussolini v Gardone Riviero, kjer sta se sestala z D' Annunzijem. Razgovor se je tikal notranje politične situacije ter o smotrih ki jih skušajo doseči fašisti v najbližnji bodočnosti.

Razgovor je bil zelo prisrčen in poln sorazumevanja, vendar ni prinesel sporazuma. D' Annunzio je vnovič potrdil svojo globoko zvestobo do italijanstva, ki sega preko vsega, preko strank in vsega delovanja ter je izrazil svoje misli o sedanjih dogodkih in izjavil, da ni bil nikdar fašist niti antifašist, nikdar socijalist ne antisocialist, temveč edinole pravi Italijan. Pristavil je še, da ne želi nikakih neredov ne nasilstev, ne revolucije, bodisi že od katerekoli strani, in tudi republike. noče.«

Listi so priobčili danes vest, da je italijanski kralj obdaroval D' Annunzija ter mu poslal svojo sliko ter lastnoročno pisano pismo. Vzrok obdarovanja zamolčan. Kaj se vam ne zdi, da je sprejel D' Annunzio takoj plačilo za patriotične besede, ki jih je izrekel v razgovoru z Mussolinijem?

In še en razgovor! Ta se je vršil med znanim voditeljem goriških Slovencem, dr. E. Besednjakom ter enim izme poročevalcev italijanskih listov. Razgovor med obema je priobčil sinočnji »Il Piccolo della Sera«. Izjava dr. Besednjaka obsega nad eno kolono tiska in »Il Piccolo della Sera« jo objavlja brez komentarja, kar je pravi čudež božji!

Zakaj se gre? — Goričani bijejo sedaj hud boj, ki mu poteka še ne vemo. **Videmski mestni svet je v svoji zadnji seji sprejel resolucijo, ki zahteva od vlade, da se priklopi goriško-gradiščanska dežela k videmski provinci.** Sumimo, da na to idejo, čeprav se je že pred letom govorilo o njej, ni prišel videmski mestni svet sam, temveč mu je bila sufilirana ali od vlade same, ali pa od vodstva fašistovske organizacije.

Zakaj nameravajo priklopiti goriško k Vidmu? Iz enostavnega razloga: da oslabijo slovenski živelj na Goriškem.

Fašisti niso zadovoljni s potekom zadnjih državnozborskih volitev. Izmed petih poslancev, so dobili Slovenci štiri in komunisti enega; ostale stranke nobenega! Da so bili fašisti tako poraženi — to jih tako peče! Priklopiti hočejo slovensko deželo k obsežni videmski da razredčijo slovenske vrste, da ostanejo Slovenci v manjšini in da bodo na ta način Italijani rešeni sramote.

Razumljivo je, da se goriški Slovenci upirajo tej nameri na vse kriplje.

Pa tudi goriškim Italijanom in Furlanom ni ta nameravana vladna (ozir. fašistovska) namera po volji. Seveda, njim iz čisto drugega, povsem gospodarskega vzroka. Ako bi bila goriško-gradiščanska priklopljena videmski provinci in bi bila ustanovljena prefektura (nekako deželno glavarstvo) v Vidmu, potem bi se vse osredotočilo v Vidmu — Gorica bi postala zakotno gnezdo, pusta in izumrla, brez kulturnega in gospodarskega življenja. Tega se goriški Italijani in Furlani dobro zavedajo, zato se borijo solidarno s Slovenci proti odcepitvi Goriško-Gradiščanske k videmski novinci.

V zadnji seji mestnega sveta je bila sprejeta enoglasno resolucija, naperjena proti resoluciji videmskega mestn. sveta, to je proti odcepitvi k Vidmu.

Ni izključeno, da bo šla vlada preko resolucije goriškega mestnega sveta in ugodila videmski resoluciji. V tem slučaju dobi slovenski narod na Primorskem nov udarec. Zasekana bo nova rana v vejo slovenskega naroda in čutilo jo bo tudi drevo samo!

Kdaj bo konec tlačenja, konec davljenja in konec suženjstva? Ropali so nas in nam požigali, tepli nas, zapirali v ječe in morili, razganjali učitelje in duhovnike, zasejali analfabetizem v naše vasi, ovirali vsako kulturno delo in sedaj nas hočejo že odcepljene zopet cepiti, deliti nas kakor živino v stajah! Brezobzirno, brez sočutja nas hočejo uničiti nacionalno in gospodarsko!

Kdaj bo konec davljenja in konec suženjstva?!

Politične vesti.

Radikalna stranka in dr. Ribar.

Sedaj prihaja na dan ozadje komaj minole volitve predsednika narodne skupščine, pri kateri je propadel splošno priznani nacionalni delavec dr. Ribar in zmagal s pomočjo ali pravzaprav vsled volje radikalne stranke dr. Edo Lukinić, nositelj zlatega križca cesarja Franca Jožefa ter med drugim tudi gospod, ki je med vojno vrgel iz hrvatskega sabora Stjepana Radića, ko je le ta izjavil, da se za Avstrijo hrvatski narod ne bo boril več. Krsta Cicvarić piše o radikalni vlogi pri teh volitvah sledeče:

»Ribar se ne dopade radikalcem, ker simpatizira s pokretom, ki deluje na to, da se med Srbi in Hrvati vzpostavi tesnejše zbližanje: ali je morebiti to greh, gospodje radikalci?

Bitni interes države zahteva, da se to zbližanje doseže čimprej: toda ko odklanjamo Hrvate kakor je Ivan Ribar, kako bodemo pridobili šele Hrvate kakor je Stjepan Radić!

Sam kralj želi to zbližanje in je naklonjen osebi Ivana Ribarja: toda radikalci, ki so nekoč izvrševali vsako željo Aleksandra Obrenovića, mislijo danes, da so toliko močni, da lahko postopajo, kakor se jim vzljubi in kakor je njihovi stranki po godu!«

Pribičević — veliki Jugoslovan.

Voditelj desnice-manjšine v demokratski stranki, ki je za brezpogojno sodelovanje z radikalci, je Svetozar Pribičević. Pri vsaki priliki povdarja svoje pravoverno jugoslovanstvo in vzvišeno državno idejo. Te dni pa je »Balkan«, vodilno glasilo radikalne stranke zopet enkrat posvedočil »jugoslovansko« stališče radikalne stranke, te vzljubljene zaveznice Svetozarja Pribičevića. »Balkan« je namreč pisal o Reki, Primorju in Dalmaciji:

Niti enega krajcarja, niti enega giba, niti enega vojnika za Reko, Primorje in Dalmacijo!

Kemalisti na mirovni konferenci.

Čikaška »Tribuna« je izvedela, da bo kemalistična delegacija predlagala na predstoječi orijentski mirovni konferenci nastopni dnevni red: 1. Vprašanje Dardanel, 2. vprašanje Bospora, 3. vprašanje Carigrada, 4. vprašanje kapitulacij, 5. vprašanje izmenjave narodnih manjšin med Turčijo in Grčijo, 6. vprašanje kurdskih krajev Iraka (v Mezopotamiji), 7. vprašanje neodvisnosti arabskih zemelj, 8. vprašanje bagdadske železnice, 9. vprašanje avtonomije Makedonije in svobodne luke za kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, vprašanje avtonomije ali aneksije zapadne Trakije (Dimotika in Dedeagač naj se priznajo kot sestavni deli vzhodne Trakije), 10. vprašanje Dodekanesa in otokov na obali Male Azije, 11. vprašanje kontrole turških državnih dolgov, 12. vprašanje vojne odškodnine. 13. vprašanje kalifata, 14. povračilo turškega vojnega brodovja. K tej pisani zbirki zahtev, ki jih bodo stavili Turki na mirovni konferenci nimamo bogvekaj pripomniti. Zadostuje, ako pripomnimo, da bodo gospodje turški delegati doživeli vsekakor pri točkah, ki se nanašajo na našo kraljevino precej dolge nosove (z drugimi besedami se namreč turška arogantnost ne da opisati).

Nova gospodarska konferenca.

Znano je, kako trdoglavo se je Francija branila sodelovati na genovski konferenci. To postopanje Francije je bilo zagonetno, ker so ravno francoski reparacijski interesi najbolj silili na to, da

---

Lev Nikolajevič Tolstoj:

Živi mrtvec.

(Drama v šestih dejanjih in 12 slikah.)

Danes se vrši v dramskem gledališču premijera Tolstojeve posmrtne drame »Živi mrtvec«. Izmed ruskih ustvarjajočih velikanov ni morda nihče v tako slikovitem književnem koloritu razgalil z mogočno in neizprosno silo ruskega narodnega življenja, v malokaterem Tolstejevem delu živi toliko resničnega, globokega ruskega človeka in malokje prikazuje pisatelj toliko razumevanja in sočustvovanja zanj, kot v tej drami. F e d o r V a s i l j e v i č P r o t a z o v (Fedja) tipični junak te fantastične-čudovite zgodbe, je oni »bivši človek«, ki ga srečamo v najrazličnejših variantah pri Gogolju ali Gorkiju. »V nočnem azilu« prvega ali v M. Gorkega drami »Na dnu« je risano rusko »bosjaštvo« s pošastno natančnostjo in z mojstrsko psihološko analizo v vsem skrivnostnem žaru iskajoče ruske duše. »Živi mrtvec« (prvotno imenovana drama »Truplo«), je dragocen kulturen dokument in del ruskih družabnih razmer polpreteklega časa. Kakor vsebina, tako je tudi postanek tega dela čudovit in nenavaden in je skoro do podrobnosti povzet iz resničnega življenja. Več let pred prvo uprizoritvijo drame, se je v kulturnem svetu govorilo, da pripravlja Tolstoj novo dramo, ki jo pa pisatelj iz raznih vzrokov za časa svojega življenja ni pripustil na oder. Odločevali so predvsem Tolstojevi verski motivi in oziri na prizadeto rodbino. Šele slabo leto po njegovi smrti, se je v Moskvi z nenavadnim uspehom igrala premijera in je drama od tedaj preromala vsa velika evropska gledališča. Snov drame je povzel Tolstoj po sodnem procesu, ki se je vršil l. 1897 v Moskvi. Pred sodiščem je stal zakonski par, obdolžen bigamije in zavestnega varanja oblasti, od moževe strani iz sebičnih namenov. Obtožena žena N. (v drami Lizaveta Protazov), je živela spočetka mirno zakonsko življenje, dokler se ni mož (v drami Fedja) popolnoma udal pijači.

Zanemarja poklic in družino in ko se zavé, da postaja svojcem brezkoristen in jim je v nadlogo, zapusti dom, se pridruži ciganom in bosjakom ter nestalno blodi po Rusiji. Žena, ki je sicer močno ljubila svojega moža, spozna v njegovi odsotnosti poštenega človeka (v drami Karenin). Med njima se porodi iz mladostne simpatije tiho nagnenje. Meneč, da je žena vdova, jo prosi njen prijatelj za roko. Ko mu žena razjasni položaj, se odpravi na pot. Posreči se mu najti moža ljubljene žene in doseže njegovo privoljenje v razporoko. Nastanejo pa nepremostljive zapreke in težave in ker noče biti mož ovira sreči svoje žene, se odloči za nenavadno rešitev mučnega položaja.

Iz tujine piše pismo domov, da je sklenil končati svoje življenje. Na bregu reke Moskve pusti svojo obleko in dokumente in brez sledu izgine. Istočasno potegnejo slučajno iz reke močno nagnito moško telo, katero žena razglasi in potrdi za truplo svojega moža. S tem dobi dovoljenje za poroko in stvar obeta srečen zaključek. Zgodi pa se, da dozdevni samomorilec nekoč v pijanosti svojim pajdašem razkrije, da je on že dolgo umrl in kot »živi mrtvec« tava po zemlji. Iz sebičnih, izsiljevalnih motivov, ga naznanijo njegovi drugovi oblasti. Tajinstven »samomorilec« izpove svojo skrivnost, nakar se proti prizadeti trojici prične sodni proces, ki konča z dolgoletnim prognanstvom moža in žene in s proglasitvijo neveljavnosti drugega zakona. Pozneje ukine kazen carsko pomiloščenje. To je kratka vsebina zgodbe, ki je postala v Tolstojevem umetniškem ustvarjanju grandjiozna drama treh človeških usod, valeča se kot mogočna reka življenja — možnega samo v Rusiji.

F e d j a P r o t a z o v je tipičen ruski človek. Dobro vzgojen in sredi svoje ljubeče ga družine nima nikakršnih življenskih neprilik. Toda njemu ni za idealno ženo. On hoče »rozin življenja«, prekipevajoči kvas neznanega in tujega, ne pije vina ker ima dober okus in ne sedi z mržnjo v upravnem svetu banke. Toda sram ga je, neskončno sram... On ne m o r e zato, kar dela. V pijači izgubi občutek tega sramu in v ciganski godbi — ne v operah in v Beethovnu — ga prešinja čudovito življenje in iz črnih oči Maše ciganke se lije vanj čudokrasna moč poguma. Ni prostaški izgubljenec, noče stopiti kot široka ovira med Karenina in ženo, ni pripravljen storiti sleparije in pred sodnikom elementarno izbruhne njegova v tajinstveni lenobi speča duša. »Trije ljudje živimo: jaz, on in ona. Med nami je brezdanja razlika — boj d o b r e g a s s l a b i m je boj duše, o katerem se vam ne sanja...« Ko uvidi, da ni izhoda med svetno pravico in med pravico, ki si jo je ustvaril sam, izvoli tretjo možnost: smrt. On se čuti pred človeškim tribunalom višjega kot sodnik, tedaj ko spozna na zadnji postaji življenja vse prostaštvo zakonov, ki poznajo le suhoparne protokole a ne skrivnostnega labirinta srca ... Nemoč dejanja v zvezi s pretresljivo tragiko odločnosti v uri odločitve bije po prsih tega v bistvu brezmejno dobrega človeka strašen boj. Vloga Fedje zahteva močnega igralca. Prepriča le tedaj, če položi v svojo igro polnega človeka in odvrže od sebe ves lesk rutine in se pogrezne ves v molčeče globine nikdar dognane brezkončne ruske duše.

L i z a je mehka ženska duša, žena izgubljenca, ki ga ljubi, a pod gomilo zrušenega življenja ji tiho vstaja drugo, lepše in gorkejše. Večno gibalo njenega bistva — ljubezen — ne izžari, mirno sklonjena pod križem usode ihti — a vedno upa. Tipična ruska žena — trpljenica. Za svojo lastno srečo se je pripravljena žrtvovati v prekrasni sceni dveh mater (Liza in mati Karenina), a obnemore, ko življenje tirja njeno čustvo. K a r e n i n je dober in od sveta neomadeževan človek. Tiho se žrtvuje za svojo prvo in edino ljubezen do žene in stori vse, da najde pot do nje.

V Tolstojevi drami nastopajo za Rusijo tipični cigani in razni ruski karakterji od zločinskega vagabunda do francosko vzgojenega kneza kot pestra niz enega najbolj čarobnih zakladov človeštva: ruskega narodnega življenja. Maša-ciganka ljubica Fedje, ki mu prepeva, je oni vsečloveški izraz tega zaklada. Ne vprašam te kdo si, odkod si. Ljubim te z neznano močjo, tebe tavajočega, po s krvjo in s solzami poškropljeni poti — in pojem ti, da je lice tvoje jasnejše. To je pesem večnega hrepenenja in tipanja, neprestanega omahovanja in dviganja: temne tragike Tolstojeve drame. Ogromno zahtev stavi to delo za oder. V koliko jim bo naše mlado gledališče kos — poročamo po premijeri. —u—

Podpirajte Družbo sv. Cirila in Metoda!

se na splošni gospodarski konferenci razčisti denarno in ekonomsko stanje evropskih držav, v prvi vrsti Nemčije in Rusije, njenih poglavitnih dolžnikov. Šele sedaj postaja ta francoski odpor razumljiv: Francija se je bala angleškega vodstva in iniciative, ker je pričakovala, da bo Anglija podpirala nemške težnje po znižanju reparacijskih dolgov. Sploh obstoja celokupno nasprotje med Anglijo in Francijo baš v reparacijskem programu, ker je Francija zato, da Nemčija pravočasno in v vrstnem redu, kakor je določen v mirovnih pogodbah, plača vojno odškodnino. Anglija pa zagovarja stališče, da se naj upošteva gospodarska moč Nemčije in da se naj ji olajša in eventuelno zniža reparacijske dajatve. Glavni steber te angleške politike je bil Lloyd George, ki se tudi ni obotavljal na prav drastičen način zoperstavljati se nepomirljivi in legalni francoski reparacijski politiki. Sedaj je Lloyd George padel. Značilno je, da predlaga ministrski predsednik Poincare sklicanje nove gospodarske konference, katere naj bi se udeležile države male antante. Ta korak francoskega ministrskega predsednika je povsem razumljiv, ker je na eni strani na Angleškem zavladala struja, ki zagovarja tesnejše stike s Francijo, po drugi strani pa je vrednost nemške marke dosegla katastrofalen padec (na 4500 mark za 1 dolar). Z drugimi besedicami pomeni ta padec toliko, kakor da bo Nemčiji nemogoč vsak večji nakup zdravih valut, da ž njim izplača zapadle obroke vojne odškodnine.

Gospodarstvo.

+ **Novosadska produktna borza.** Tečaji dne 21. okt. 1922: Pšenica, bačka 330, sremska 332, ječmen, bački 250, sremski 255, oves, bački 225, sremski 230, koruza, bačka 272, sremska 275, beli novi fižol 300, pisani novi 290, pšenična moka št. 0 475, za kuho 450, št. 6 400, pšenični otrobi 125, svinjska mast 28, bačko zelje v glavah 70, bosanski orehi 475, čebula 285.

+ **Oddaja pokrivanja strehe z zarezno opeko.** V pisarni inženirskega oddelka Dravske divizijske oblasti v Ljubljani vršila se bo na dan 31. okt. 1922 ob 9. uri dopoldne javna ofertna dražba za pokrivanje strehe z zarezno opeko na zidanem skladišču št. XIII. na ljubljanskem polju pri Ljubljani. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

+ **Prodaja odpadkov.** Vojno-odečna radionica v Vevčah pri Ljubljani bo prodala na javni licitaciji dne 31. t. m. ob 8. uri dopoldne razne nove in stare odpadke od platna, sukna in pločevine. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

+ **Dobava nogavic, šalov, maj in spodnjih hlač.** Odelenje za mornarico v Zemunu razpisuje na dan 4. novembra t. l. ob 11. uri dopoldne ofertalno licitacijo glede dobave bombažastih in volnenih nogavic ter volnenih šalov, na dan 15. novembra t. l. pa ofertalno licitacijo glede dobave zimskih in letnih maj ter spodnjih hlač iz amerikana. Predmetni oglas in vzorec letnih maj je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

+ **Nove znamke.** Ministrstvo pošte in brzojava namerava naročiti v Ameriki 17 milijonov komadov jubilejnih znamk po 1, 2 in 3 Din. Znamke po 1 in 2 dinarja bodo imele podobo kralja in kraljice, znamke po 3 dinarje pa panorama Beograda s savske strani. Znamke bodo prišle v promet po izvršenem kronanju kralja in kraljice.

+ **Padec marke.** Padanje nemške marke je zadobilo že ostrašljiv obseg. Glavni vzroki tega padanja je političen položaj, stališče Francije v reparacijskem vprašanju, notranji položaj v Nemčiji in pa vedno naraščajoča inflacija.

+ **Prodaja pokvarjene moke.** Dne 26. okt. t. l. ob 16. uri se bo prodalo na kolodvoru v Novem mestu 87 vreč nekoliko pokvarjene (od dežja premočene) moke.

+ **Cene sadju.** V mariborsko okolico je došlo več Čehov nakupovat naše sadje. V Jarenini plačujejo za namizna jabolka 5 K za 1 kg. Tudi za slive je bila cena zadnji teden 5 K. Jabolka za mošt se plačujejo po 3 K.

+ **Poostreno pregledovanje potnikov.** Finančno ministrstvo je zahtevalo, da izda generalna direkcija carin naredbo, da se mora vse potnike, zlasti one, ki potujejo z ekspresnimi vlaki ali ladjami, natančno preiskati, da bi bil onemogočen iznos dinarjev v večji meri kot je dovoljeno.

Dnevne vesti.

— **Katastrofalne posledice neurejenih prometnih razmer.** Prejšnji teden je vodstvo predilnice v Litiji sporočilo delavstvu, da mora odslej skrčiti obrat vsled prometnih razmer za dva dni v tednu in da obstoja možnost, da bo obrat tudi popolnoma ustavljen. Tako je sedaj dva dni v tednu preko tristo delavcev prikrajšano na že itak malem zaslužku. Bati se pa je katastrofe, da ostane sredi najhujše zime vseh tristo delavcev na ulici brez kruha. Narodno socijalna zveza je takoj napravila potrebne korake pri pokrajinski upravi, oddelku za socialno politiko in inspekciji dela, da prepreči skrčenje obrata. V soboto in pondeljek je obrat počival. Apeliramo na vse merodajne činitelje, da preprečijo katastrofalne posledice slabih in nevzdržnih prometnih razmer.

— **Premestitev uslužbencev finančne kontrole.** Svojčas je bilo nenadoma premeščenih v Srbijo 71 poduradnikov finančne kontrole. Večina jih je oženjenih in so morali pustiti svoje rodbine v Sloveniji. Na selitev rodbin ni misliti vsled prevelikih stroškov, pa tudi, ako bi bilo mogoče rodbine preseliti, jih ne bi imeli kje nastaniti, ker ni dobiti niti najprimitivnejšega stanovanja za eno osebo, kaj šele za vso družino. Primorani so spati na slami v navadni kmetski luknji ter plačati za to »stanovanje« 6 Din dnevno. Najslabša hrana brez zajutrka stane dnevno 18 do 20 Din. — Mesečna plača pa znaša povprečno 830 Din. Vsak si lahko misli, v kak grozen položaj so prišli ti ubogi trpini, ki s svojo plačo niti sami ne morejo izhajati pol meseca, kje pa je obleka in hrana za družino, ki je prisiljena voditi ločeno gospodinjstvo. Razmere so tako nevzdržne, da moramo nanje opozoriti naše narodne poslance, da zastavijo ves svoj vpliv v Beogradu, da izposlujejo tem revežem čimprejšen povratek k njihovim družinam v Slovenijo ter jih na ta način rešijo nevzdržnega položaja.

— **Ruske šole v Jugoslaviji.** Prosvetno ministrstvo je odredilo, da se priznajo vse ruske srednje šole v Jugoslaviji. Pri maturi bo prisoten zastopnik prosvetnega ministrstva.

— **Poštni uslužbenci in nova obleka.** Iz krogov poštnih uslužbencev smo prejeli: 15. oktobra smo po dolgem čakanju dobili našo službeno obleko, s katero nam pa ni dosti pomagano. Enemu je prevelika, drugemu premajhna, tretjemu manjka gumbov itd. Poštno ravnateljstvo naj nam pomaga z denarjem, da si bomo to obleko mogli dati prenarediti, ker je drugače neuporabna. Sami s svojo borno plačo tega ne moremo storiti.

— **Smrtna kosa.** V Novi vasi pri Slovenski Bistrici je v pondeljek umrl g. Anton Jerovšek, polbrat pok. šolca dr. Napotnika. N. v m. p.!

— **Nesreča na cesti.** Gostilničarju Ludoviku Poka iz Čentibe so se na cesti v Dolnji Lendavi splašili konji. Vozniku ni bilo mogoče obdržati zdivjanih živali in konja sta dirjala samovoljno naprej, pred kavarno Central pa sta tako močno zadela v neki tam stoječi voz, da se je Tokov voz prekucnil in precej poškodoval. Konja sta pri tem padla po tleh in eden je dobil na zadnji nogi veliko rano. Na vozu so se nahajali trije ljudje, ki so vsi zelo poškodovani.

— **Samomor.** V Šalovcu pri Središču se je obesil posestnik Malovec. Zapustil je pismo, v katerem pravi, da je storil to radi neprestanega deževja, katerega se je že tako naveličal, da gre raje v prostovoljno smrt.

— **Nesreča z mlatilnim strojem.** Tragičen slučaj se je te dni pripetil v Solčavi. Pri veleposestniku Podbrežniku so mlatili žito. Pri mlatenju je pomagal tudi Podbrežnikov edini sin, 19 letni Matija. Nesreča pa je hotela, da je mladenič prišel preblizu mlatilnega stroja, ki ga je zgrabil in ga vrtel okoli sebe. Stroj so sicer hitro ustavili, toda mladenič je bil že toliko poškodovan, da je drugi dan na poškodbah umrl.

— **Nepošten mlinar.** Pri Antonu Teranu v Bistrici pri Naklem je bil uslužben mlinar I. Rotar, ki je neke noči izginil neznano kam. Po njegovem odhodu so ugotovili, da je tamošnje kmete ogoljufal na žitu in moki za 8000 kron.

— **70.000 kron** je bilo te dni poneverjenih električni centrali v Dubrovniku.

— **Obsodba.** 45 letni mesarski pomočnik Žiga Killer iz Kranja je bil »šele« 28 krat obsojen. Pa se mu menda še toži po zaporu, ker je avgusta t. l. v Kranju pred kavarno »Sava« brez vzroka z nožem dregnil Matevža Hafnerja in mu prizadejal težke poškodbe. Za to junaštvo ga je deželno sodišče na novo posadilo na 1 leto ječe.

— **Zopet nož.** Na Kokrici je med fantovskim pretepom Miha Sajovic dregnil Franceta Škofica z nožem v hrbet in ga nevarno poškodoval.

— **Stari ljubimec in — mlado srce.** Mlad človek in staro srce to se pripeti presneto malokdaj in malokje. Obratno pa se zgodi večkrat in tak slučaj se je pripetil v Subotici. Neki 63 let stari posestnik, z imenom Gönzel, je imel nedovoljeno razmerje s čevljarjevo ženo Ilono Polajoš, staro šele 28 let. Za časa te ljubezni je Gönzel gmotno podpiral Polajoševo in njenega moža. Stanovali so vsi trije v eni hiši. Sčasoma se je pa Polajoševa za svojega ljubimca začela ohlajati in to zlasti vsled tega, ker je Gönzlu vedno bolj primanjkovalo sredstev za preživljanje. Ko je Gönzel to opazil, je postal divje ljubosumen in obupan. Šel je k svoji ljubimki na videz zelo miren, toda v njenem stanovanju je po bliskovo izvlekel revolver in v pričo njenega moža ustrelil njo in nato še sebe.

NOVA MLADINSKA KNJIGA.

»Zvezna knjigarna« v Ljubljani, Marijin trg 8 je založila in izdala novo mladinsko knjigo, ki jo je spisal priljubljeni in priznani mladinski pisatelj Ksaver Meško: »Volk spokornik in druge povesti za mladino.« Knjigo je bogato ilustriral France Podrekar, ki je za vsako povest napravil celostransko sliko. Ker nam mladinskih knjig zelo primanjkuje, bo ta izdaja občinstvu gotovo zelo dobrodošla, ker je zelo pripravna za darilce našim malčkom. — Cena brošuri D 25.—, vezana D 30.—.

Ljubljana.

= **Posestniki stanovanjskih hiš in podnajemodajalci** se pozivljejo, da vlože pri davčnih oblastvih izkaz v hiši oziroma pri njih stanujočih oseb. Tozadevni obrazci se dobe pri davč. okr. glavarstvih (v Ljubljani pri davčni administraciji) brezplačno. Več v razglasu na mestni deski.

= **Mestna ustanova za ljubljanske uboge obrtnike.** Mestni magistrat razpisuje 20 podpor po 100 K za onemogle ljubljanske obrtnike. Razpis je na magistratu javno razglašen in se naj interesenti tam bliže informirajo.

= **Ročna ustanova za ljubljanske reveže.** Mestni magistrat ima oddati 12 ustanov in sicer dve po 50 K in 10 po 40 K mestnim revežem, ki so pristojni v Ljubljano. Interesenti dobe potrebne informacije v razglasu, ki je na magistratu javno nabit. Prošnje se sprejemajo le do 15. novembra 1922.

= **Umrla** je v Ljubljani v pondeljek zjutraj gospa Ivana Tekavec. Pogreb bo danes popoldne ob 2. uri. Naj v miru počiva!

= **Tedenski zdravstveni izkaz.** V času od 15. do 21. t. m. je bilo v Ljubljani rojenih 16 in umrlih tudi 16, med temi 1 tujec. Vzrok smrti: 1 jetika, 1 pljučnica, 2 možganska kap, 2 srčna hiba, 1 rak in naravni smrtni vzroki. Naznanjene nalezljive bolezni: 2 davica, 2 griža.

= **Dežnik** je zamenjal, dne 24. oktobra ob 10. uri neki gospod na policijskem ravnateljstvu. Da ne bo imel sitnosti, naj zadevo uredi takoj.

= **Policijske vesti.** Jaklič Frančiški, ženi žel. sprevodnika v Mariboru je bilo dne 17. t. m. na ljubljanskem glavnem kolodvoru okradena ali pa je izgubila ročno torbico iz črne pavole v obliki pompadure ter na zunaj okrašena s črnimi steklenimi korali. — Dne 20. t. m. je pobegnil od doma mladoletni Franc Krašovec iz Herinje vasi občina Št. Peter, okraj Novo mesto. Pobežnik je 13 let star, rujavih las, rujavih oči in podolgovatega obraza. Po izjavi njegove matere je deček nekoliko slaboumen in rad kaj izmakne.

= **Nezapisana postava,** drama v 5. dejanjih, se predstavlja danes zadnjikrat v Kino Tivoli. Wolfram pobije iz ljubosumnosti Henrika, nato pa zbeži v domovino, kjer ga v rojstni vasi Henrikovi vsi smatrajo za izginolega Henrika. Henrikova sestra se zaljubi v svojega dozdevnega brata; pri tem ju zasači Peter, ki je sam hodil za Marijo. V vasi razglasi grešno razmerje Marije do dozdevnega brata Wolframa, vsled česar ga hočejo ljudje obesiti. V zadnjem trenutku se vrne v domovino Henrik, ki je okreval, ter razloži zmoto, nakar sledi veselo ženitovanje. Film se odlikuje posebno z lepimi slikami.

= **»Dunaj, umirajoče mesto«.** Največji senzacijski film tvrdke Terra-Nova-Film, Kopenhagen je 6 dejanjska velikomestna drama »Dunaj, umirajoče mesto« ali »Usoda dunajčanke«. Film je posnet deloma v Ameriki deloma v Ameriki deloma na Dunaju. Glavne vloge igrajo znani umetniki kot E. Hanson, F. Kühne, E. Rameau, Jesta Berg in Holger Madsen. To je II. senzacijski film sezije 22-23 in se bo predvajal od četrtka 25. do ne delje 29. oktobra v »Kino Tivoli«. Popis filma se dobi pri blagajni.

Maribor.

Promet, ki ni promet. Med Mariborom in Ljutomerom vzdržuje južna železnica nek monstrum - promet. To ti je guncanje do Ljutomera, ki ga nikjer v Sloveniji ne najdeš. Zamuda se včasih začne že kar v Mariboru, v Št. Ilju se poveča za pol ure, ker ti preiščejo tam obisti. Čez nemško-avstrijsko ozemlje še gre. Guncanje se prične zopet v Gornji Radgoni in potem v vsaki postaji premik vožnja k skladišču, tako da se priguncaš v Lotmerk z poldrugo ali dveurno zamudo. Ljudje, ki so navezani na to vožnjo kolnejo, osobje kolne a ne pomaga nič. Ali se reš ta promet ne da urediti,če se je že toliko uredilo.

Zlato mašo je pel v mariborski frančiškanski cerkvi v nedeljo g. Kalist.

Ubogi pasantje, ki so primorani, da hodijo po Koroški ulici, prosijo slavni mestni magistrat, naj se nekoliko ozre na to blatno »dolino«, da se ne pripeti kaka nesreča in da kdo lepega dne ne utone v blatu. Tudi ne bi škodovalo, če bi bila ta nesrečna cesta ponoči razsvetljena, da bi bilo mogoče umakniti se vsaj največjih »skladišč« blata.

Celje.

Društvo za zaščito dece in mladine v Celju bo v pisarni g. nadučitelja Joško Bizjaka v celjski mestni osnovni šoli sprejemalo in vpisovalo dečke v starosti od 15 let za vojno muzičko šolo v Vrščcu dne 7. novembra od 2. do 4. ure popoldne. Na poznejše priglasitve se ne bo moglo več ozirati. Pogoji za sprejem v to šolo so bili objavljeni po časopisju.

V prostorih sadne razstave v Nar. domu bo danes v sredo ob 2. uri popoldne dražbalo sadje, platno i. dr. Vsi ljubitelji sladkih darov matere narave se te dražbe lahko udeležijo proti običajni vstopnini.

25 letnico zakona obhaja danes v sredo 25. oktobra gospod Ivan Rebek v Celju s svojo soprogo gospo Josipino Rebek.

Državno pravdništvo v Celju je od 15. oktobra tudi uvedlo nepretrgano uradovanje od 8. do 14. ure.

Celjsko pevsko društvo prične z rednimi pevskimi vajami v petek 3. novembra.

Uršulin sejem v Celju. V soboto se je vršil običajni takozv. Uršulin sejem v Celju. Prišlo je raznih trgovcev od vseh strani. Kupčija pa se ni razvila, zlasti ne pri manufakturi, ker vsi ljudje čakajo zboljšanja valute in znižanja cen. Na živinjski sejem je bilo prignane nekaj živine, ki pa je bila skoro vsa slabše kakovosti, kar je znak pomanjkanja krme. Plačevali so se voli boljše kakovosti 30—40 K, krave 20—30 K. Tudi na živinjskem sejmu je bila kupčija slaba.

Neverjetno toda resnično zgodbo čitamo v celjski »Novi Dobi«. Neka celjska tvrdka je naročila leta 1920 v Avstriji blaga za vsoto 3600 avstrijskih kron. Blago je bilo iz Avstrije promtno odposlano, vendar se ga ni in ni moglo najti pri nas. Po dveh letih reklamacij in iskanja se je dotični zaboj blaga pojavil na carinarnici v Mariboru. Že do sem je zgodba zelo zanimiva — sedaj pa sledi še dalje, veselo ali žalostno, kakor kdo hoče. Mariborska carinarnica zahteva sedaj od celjske tvrdke za zgubljeni in srečno najdeni zaboj blaga, ki je veljal 3600 a. K, na ležarini nič več in nič manj ko 72.000 D ali 288.000 jug. kron ali približno 100 milijonov avstrijskih kron. Čudna pota upravnih modrosti kakor nalašč ustvarjena za življenje po predpisih izza zelene mize sv. Birokracija. Kdor mora tako brezglavo predpise izvrševati, si zasluži že na tem svetu nebesa, ako nima v glavi slame, kogar pa učinek teh predpisov doseže, bo pa poslovanje mariborske carinarnice gotovo do groba hvalil, blago pa prepustil, da ga spravi kdor hoče.

Kavarno »Prešeren« na Krekovem trgu v Celju je njen sedanji lastnik povečal in moderno opremil in je ista popolnoma renovirana zopet otvorjena.

Ptuj.

Cene padajo! To je zadnji čas slišati povsod, le pri nas v Ptuju tega ni opaziti. Ptujski peki so se nas sicer usmilili ter znižali cene pri kruhu za 2 kroni pri kg. Pri tem pa so postale seveda žemlje tako majhne, da se jih vidi samo še skozi povečevalno steklo. Kruha pri prodaji nikdo ne tehta, kakor je predpisano. Naši trgovci in obrtniki, ki imajo po večini lastne hiše ter uporabljajo skoro izključno le vajence, imajo vsled tega zelo majhne režijske stroške. Tudi izgovor, da je blago v Ptuju tako drago vsled velike voznine ne drži, ker morajo tudi drugi trgovci plačevati voznino. Javni nameščenci v Ptuju se nahajajo v četrtem draginjskem razredu. Pri tem pa morajo vsa živila plačevati dražje, kakor v kakem drugem večjem mestu. Oblasti naj se zganejo in napravijo red v tem pogledu ,ker verižniki sami ga ne bodo.

Pokrajina.

Poljčane. Razpisano je vnovič mesto okrožnega zdravnika s sedežem v Poljčanah. Želeti bi bilo, da se naši zdravniki pobrigajo za to mesto, ki je v narodnem oziru velikega pomena za naš kraj, kjer se še bohotno šopiri nemškutarija. Zdravnik tukaj lahko izhaja, posebno če je vesten. Priporočati bi bilo to mesto mladim močem. Merodajni činitelji se bodo pač morali bolj intenzivno pobrigati za stanovanje zdravniku, saj je stanovanj dovolj. Če ljudje, ki nimajo tukaj nobenega opravka dobijo stanovanje, bode moralo biti za zdravnika stanovanje na razpolago, ki je za cel okoliš potreben.

Leskovec v Halozah. Pišejo nam: Pred pol leta je prevzel Vindiševo gostilno gospod Rojnik. Vsled izbornega vodstva je gostilna kmalu zaslovela. Sedaj pa čujemo, da hočejo neki intrigantje gospoda Rojnika izriniti iz gostilne. Opozarjamo g. Vindišarja naj pravočasno prepreči nameravano intrigo, ker bi bili gostje sicer primorani sedaj ugledno gostilno bojkotirati. Več gstov.

Sport in turistika.

S. S. K. »Šparta« sklicuje za nedeljo 29. t. m. sestanek vseh članov, ki se vrši ob pol 10. uri dopoldne v Prešernovi sobi restavracije »Novi svet«. Za vse redne člane je sestanek obvezen. — Tajnik.

Gledališče in glasba.

Živi mrtvec. Danes, v sredo dne 25. oktobra se vrši v dramskem gledališču premiera znamenite Tolstojeve drame »Živi mrtvec«. Dasiravno je razdeljena vprizoritev na enajst slik, se bodo vršile spremembe naglo in le z dvema daljšima presledkoma. V drugi sliki nastopi zbor ruskih dijakov, ki poje predpisane ciganske pesmi. Solo pojeta gospa Juvanova in de Spillerjeva.

Opera. V nedeljo zvečer so v razprodanem gledališču peli »Prodano nevesto«. V vlogi mešetarja Kecala je zopet briljiral g. Betetto, ki je z izbornim petjem in dovršeno igro potegnil ves ansambl seboj, da se je pelo in igralo animirano, z vnemo in primerno živahnostjo. V g. Šimencu je opera pridobila mlado in dobro moč. Kdor kot začetnik nastopa s tako rutino kot on, vzbuja najlepše nade na bodočnost. Z Vaškom je dobil g. Mohorič prvo večjo vlogo, za katero se je resno zavzel in potrudil. V pevskem oziru je dober, želeli bi si le več naravnega, neprisiljenega humorja, v igri pa več naravnih kretenj. S pridnostjo bo lahko dosegel še kaj več. — Zbor je pohvalno pel, škoda le, da ne more držati tempa in kaj rad prehiteva. Vobče je predstava zelo ugajala in so se morali solisti po vsakem dejanju ponovno zahvaljevati za odobravanje občinstva. G. Betetto in g. Šimenc sta po sijajno odpetem dvospevu v II. dejanju doživela celo poseben aplavz na odprti sceni. »Prodana nevesta« je vkljub svoji starosti 56 let še vedno mlada in bo vedno mlada ostala. —o—

Književnost in umetnost.

Dr. Milan Škerlj, honor. prof.: Menično pavo. Založba Juridične fakultete v Ljubljani, 1922, tiskala tiskarna J. Blaznika nasl. v Ljubljani, cena 35 din. Ravnokar je izšla naznanjena knjiga kot prvi v vrsti učbenikov, ki jih namorava izdajati juridična fakulteta v Ljubljani. Knjiga ima 288 strani velike osmerke ter je lepo opremljena tako, da je cena 35 dinarjev vsekakor nizka. Dobro bo došla ne samo slušateljem, ampak tudi praktičnim juristom. Obširnejšo oceno iz strokovnjaškega peresa prinesemo pozneje. Dobiva se knjiga v vseh ljubljanskih knjigarnah, slušatelji pravne fakultete na univerzi jo morejo kupiti za znižano ceno ob pokazu svoje legitimacije.

Društvene vesti.

Osrednja Zveza javnih nameščencev in upokojencev ima nujno sejo širšega odbora v sredo 25 t. m. ob 20. uri na magistratu. Poleg običajnega dnevnega reda je na vrsti važno poročilo predsedstva. Udeležba je za vsakega delegata dolžnost. — Predsedstvo.

E. Adamič:
16 jugoslovanskih narodnih pesmi
II. del (mešani zbori)
je izšel
in se dobiva
v Zvezni knjigarni, Ljubljana
Marijin trg 8.
Cena Din 12·—.

Pletene jopice
rokavice, nogavice
po najnižjih cenah pri:
A. Šinkovic nasl. K. Soss,
Ljubljana, Mestni trg 19.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

»Kdo se je drznil, kdo se drzne...?«

Naenkrat je obmolknil. Elen je stala pred njim. Njegove oči so takoj zgubile svoj divji blesk.

»Ah... Elen... ti! Oprosti mi mojo grobost. Mislil sem, da je nenajavljena vstopila kaka služkinja.«

»Moj Bog, kako si me ustrašil. Bojim se te!«

Mladi mož je nežno objel deklico.

»Bojiš se me? Sladka moja Elen, zakaj neki? Ali tako strašno izgledam?«

»Da, preje si izgledal strašno. Silno sem se prestrašila.«

Skušala se je izviti iz objema.

»Ali si huda ljubica?«

Elen je zardela.

»Ne, ne,... saj ni bilo prav, da sem prišla semkaj... k tebi... tako... popolnoma sama!«

»No, no... saj te ne bom nikomur zatožil, da si bila pri meni,« jo je šaljivo dražil. »Saj je zame vendar le dokaz tvoje ljubezni da si sama premagala svojo bojazljivost.«

Zopet je Elen zardela. Stopila je k pisalni mizi, da bi prikrila svojo zadrego.

»Kaj pa imaš tukaj« je radovedno vprašala.

»To so stvari, ki so... last mojih prijateljev. To ni nič zate. Daj Elen, povej mi kaj ljubkega?« je skoro jecljaje odgovoril Viljem.

»Ne, ne! Ne smem ostati tukaj. Mama je sicer zaposlena, vendar bi me lahko pogrešila in tukaj me ne sme najti.«

Nekaj risb je ostalo še na mizi. Elen jih je radovedna ogledovala. Toda nervozno jih je vrgel Viljem v najbližji predal.

Ona ga je nežno toda obenem — skrbno pogledala.

»Kaj ti je ljuba Elen?« jo je sedaj vprašal on.

»Ničesar! Samo preje sem slišala, kako čudno si govoril sam s seboj... in...

Viljema je naenkrat oblila smrtna bledica.

»Kaj si slišala, Elen? Povej!«

»Ničesar nisem razumela. Nikar ne bodi... hud... name.«

Zaplakala je.

Kot da se je težak kamen odvalil Viljemu s srca je sedaj objel ljubljenko in jo poljuboval.

»Elen, ljuba Elen, saj nisem hud nate. Saj vendar veš, kako sem včasih raztresen.«

»Viljem... jaz se bojim!«

»Bojiš... mene?!«

»Ne, ne ljubi moj! O tem govoriti bi bilo nesmo. Jaz se bojim nekoga drugega!«

Mladi mož je postal zelo resen.

»Kdo je — ta drugi?«

»Baron Hardy,« je boječe odvrnila.

Viljemove oči so divje zažarele.

»On —. Povej mi ljubica, ali se je drznil ta — lopov — kdaj nedostojno obnašati se napram tebi?«

Elen se je zopet prestrašila.

»Ne, ne, ljubi Viljem! Večkrat se ozre name, če ga srečam. In njegovega pogleda se tako strašno bojim.«

Viljem se je sedaj veselo zasmejal —.

»Norček ti moj! — Pogledov mu seveda ne morem zabraniti. Ti si pač lepa in občudovali te bodo tudi še drugi.«

»Ah, in jaz sem imela tako strašne sanje. Sanjalo se mi je, da me je odvlekel baron odtod. Klicala sem te, toda zaman! Ni te bilo. Postala sem plen razbojnika.«

»Sanje so prazne pene, ljuba Elen. Poleg tega pa si lahko popolnoma mirna, ker jaz nisem mož, ki si da brez nadaljnega odpeljati svojo nevesto, pa magari od barona Hardyja.«

»Sedaj moram pa res proč, Viljem. Saj veš, četudi je mami prav, da se imava rada, bi bila vendar huda, če bi zvedela, da sem sama prišla semkaj.«

Hitro ga je poljubila in odbrzela iz sobe.

Dolgo je gledal za njo. Končno se je vsedel v naslonjač in tiho mrmral predse:

»To je strašno. Nikdar me ne zapuste te strašne misli. Vedno, kadar pade ena vlačug od mojega bodala se zopet povračajo. Rušijo mi duševni mir, katerega tako zelo potrebujem. In ravno sedaj moram napeti vse svoje moči, ko mi je neizprosna smrt ukradla najzvestejšega tovariša in pomočnika.«

Za trenotek je prestal. Nato je nadaljeval.

»Za starega krmilarja bom hitro našel namestnika. Da pa je umrl moj zvesti Bob, ta udarec je hujši. Tako kot on, se ni nihče spoznal v gosposkih krogih. On je nenadomestljiv. Najhujše pa je, da se med moštvom pojavlja nedisciplinirano. Vsak bi rad stopil na njegovo mesto, toda nikdo ni zanj sposoben. Zopet mi je sicer uspelo ukrotiti uporne duhove... toda kako dolgo bo to še trajalo... kako dolgo...? ... Dragi moj stari prijatelj, zakaj si moral oditi?«

Mladi mož se je hitro dvignil in se še enkrat zatopil v časopise.

»Kako se je Elen čudila! Otrok ljubeznjivi. Kako ljubosumna je na druge žene in dekleta, če me samo pogledajo! O ta ničesar hudega sluteča nedolžnost! Če bi ona vedela! Pa saj niti ne sluti, da se dve duši borita v mojih prsih za nadvlado...

Moj dobri angelj mi prikazuje združitev z Elen kot najvišjo srečo. Toda drugi — demonski moj angelj! Ne žene me samo k moritvam nesramnih vlačug — žene me tudi v slasti pregrešne ljubezni!«

Stopil je pred ogledalo in se ozrl v svoj mladostno lepi obraz.

»Pa kaj morem zato, če mi padajo v naročje celo najlepša dekleta! V takih urah ne morem premagati strasti... uživati moram življenje. V takih urah pozabim celo na vročeljubljeno Elen. Ko pa se zbudim iz omotice, mi kesanje žre srce. Toda kesanje traja le malo časa in zopet me strast požene v nove ljubavne orgije.«

Viljem Morris je pritisnil na skrit gumb na mizi. Majhen predal se je odprl. V njem se je nahajala majhna skrinjica.

Odprl jo je. Skoro do polovice je bila napolnjena s slikami. Vse so kazale lepa mlada dekleta.

Z ironičnim smehljajem jih je pregledoval mladi mož.

»Spomini na lepo preživljene urice. Na mnoge se je komaj ozrl. In kljub temu so bile vse zaljubljene v »kramarja«! Ljubile so ga v vroči strasti. Ženska srca pač čutijo, da se pod masko trgovca skriva nekdo drugi. Vsem pa sem obrnil hrbet — nobena me ni mogla prikleniti nase... nobena...!«

Nevoljno je pometal slike zopet v predal in ga zaprl. Nato je pogledal na uro.

»Čas je, da grem v banko. Pred svetom ne smem zanemarjati svojih poslovnih zadev.«

Naglo je zapustil hišo. Ozrl se je na okno, odkoder ga je pozdravljala Elen. Naenkrat se mu je zazdelo, da sliši pritajeno smejanje. Ne da bi ga to količkaj presenetilo, se je ozrl na stran, kjer je ležala Hardyjeva vila. Zagledal je na vrtu barona samega. Gledal je na Viljema na pol porogljivo napol zaničljivo.

Ali je hotel s tem Viljema oplašiti?

Skoro se je zdelo tako. V roki je držal baron jahalni bič s srebrnim držajem, s katerim je mahal po zraku. Zgledalo je kot javno zasmehovanje in izzivanje. To je opazil tudi Viljem. Obstal je in ostro pogledal proti baronu.

Ta je hotel jezno izzvati prepir. Toda Viljem se je obrnil in šel svojo pot. Baron je škripal za njim:

»Če bi se ne bal javnega škandala, bi ga pretepel z bičem. No, odloženo še ni zamujeno. Hahaha, kaj bo dejalo ubogo revše, ko bom enkrat užival naklonjenost njegove lepe ljubljenke. Če bo le odprl usta, potem bo spoznal mojo moč, moč vsemogočnega barona Hardyja.«

Svetloba pod gladino Themse.

Nedaleč od razvpitega Wchitechaple se širijo široke pobrežne ceste ob veletoku Themse. Tukaj leže velike ladije, ki plovejo iz morja do samega Londona. Tukaj se nahajajo tudi številne mornarske beznice, kjer vlada zvečer prav veselo in hrupno življenje.

Ena največjih in razmeroma tudi najdostojnejših krčem je bila v času, ko je šel po vsem Londonu glas o tajinstvenem morilcu deklet, krčma »Pri veselem Jakobu«, v katero so zahajali ne samo priprosti mornarji, temveč tudi mornariški častniki, pristaniški agenti in drugi ljudje iz boljših slojev.

Zato ni vzbudilo nikakega začudenja, ko je po enajsti uri ponoči stopil v krčmo mlad, atletsko raščen mož v temni suknji, ki je po svoji zunanjosti nedvomno pripadal boljšim stanovom.

V krčmi se zanj niso mnogo zmenili. Sicer je krčmarjeva hčerka večkrat skrivaj pogledala lepega moža in tudi navzoči mornarji so sem pa tam pogledali nepoznanca, ki se je vsedel za stransko mizo, ki je bila skoraj skrita v stenski vdolbini.

V njegovi bližini je sedelo nekaj mornarjev, ki so pri pijači zbijali šale, katerim so se od srca smejali, dasiravno niso bile umerjene za finejša ušesa. Le eden med njimi je sedel tih in žalostno zamišljen, dasi je bil sicer eden najveselejših. Večkrat je vzdihnil in si z roko pogladil lepi, zagoreli obraz ali pa se popraskal za ušesi.

Sedja je pristopil k njemu krčmar.

»No, Tom, kakšen obraz pa delaš?« je nagovoril črnerneža. »Hoj, povej, povej krmar, ali ti je morda dekle postalo nezvesto ali pa...«

Nagovorjeni je nejevoljno zamahnil z roko.

»Da, da, Tom je imel prekleto smolo,« je odgovoril eden tovarišev namesto njega. »Saj je Tom krmar, da ne kmalu takega, to je vsem znano.

»Seveda, seveda...« je pritrdil krčmar.

»No in ko je prišel nazaj iz Stockholma, so se fantje hotell nekoliko poveseliti za slovo. Kapitan, star črnerneža, pa je prepovedal veseljačenje na krovu in pri tej priliki je prišlo do prepira. Ko je kapitan dejansko napadel Toma, ga je ta pahnil nazaj in stara škatla se je prebrnila in si pri tem zlomila eno plavuto. Tom je pri tem nedolžen kot novorojeno dete. Seveda je prišla vsa stvar pred mornarski urad in Tom je prišel za 8 dni v zapor, poleg tega pa je zgubil še krmarski patent. Sedaj lahko gre zopet na morje kot navaden mornar in še kot tak bo danes težko dobil kako službo.«

Tujec v zatišju je navidezno strmel skozi okno v noč. Kljub temu pa ni preslišal nobene besede.

»To bi bil mož zame,« je tiho dejal.

»Mornarji so se zabavali dalje. Tudi krčmar je prisedel.

»Ali je kdo od vas še katerikrat videl svetlobo?« je naenkrat vprašal.

»Kakšno svetlobo pa mislite?« je vprašalo več mornarjev.

»A tako, vi niste še ničesar slišali o tem. Na, Dik, povej svojo zgodbo. Se res splača, da jo še enkrat slišimo.«

Nagovorjeni se ni pustil dolgo prositi. Napravil je še globok požirek in začel:

»Torej, poslušajte in me nikar ne prekinite, ker sicer ne zinem besede dalje. Kakor vsi veste, sem podkrmar na lepi ladjici. Pred nekaj dnevi sem imel nočno stražo. Bila je grda, meglena noč. Gledal sem v Themso, katere vodo sem komaj še razločil. Naenkrat pa se je zablesketalo skozi meglo, svetla luč se je hitro bližala...

Seveda sem se takoj ozrl tjakaj, ker sem mislil, da se bliža kak parni čoln. Lahko si predstavljate moje začudenje, ko je luč drsela vzdolž moje ladije, pa nisem mogel zagledati nobenega čolna ali kaj podobnega na vodi. Začetka sem mislil na strahove in čarovnijo — saj je nemogoče, da bi luč kar sama plavala proti vodi — pozneje pa sem mislil, da se mi je vse skupaj samo dozdevalo. Toda o resnici vsega, kar sem videl, so me prepričali tovariši, ki so že v različnih nočeh videli to čudno svetlobo. Ali mar ni res?«

MALI OGLASI

PRODAJA:

PLAVI ŽENSKI ZIMSKI PLAŠČ in vel. »Europäischer Verkehrsatlas« je takoj na prodaj. Nizka cena Selo 44, Horvat.

LEPO POSESTVO. hiša, letos zidana, 2 orala zemlje, sadovnjak, vinogradi in njive, ležeče ob glavni cesti, radi preselitve po ugodni ceni. Naslov: Barbara Špar, Gornji Laknec št. 35 pri Mokronogu, Dolenjsko. 708

ŽAGO NA VODO pri Mariboru.
Posestvo, 34 oralov, pri Mariboru, 2 živino in celotno kakor tudi opremljeno vilo.
Paromlin s stiskalnico olja, 1,300.000 K.
Gostilna, 2 orala zemljišča, 1,000.000 K.
Vila, pri kupu prosto stanovanje.
Trgovska in stanovanjska hiša.
Posestva od 3 do 12 oralov pri Mariboru, Ptuju, Celju.
Tovarno čevljev, za vsako drugo obrt.
Pisarna Zagorski, Maribor, Barvarska ulica 3. 702

NOV MOŠKI KOŽUH po ugodni ceni. Naslov pri upr. lista. 705

PISALNO MIZO, otročji voziček otročje kompletno perilo, dva zrcala in drugo. Poizve se od 3. ure dalje: Stara pot 1. I. nadstr. 3. vrata. 706

KUPI:

ŽAGO, mali polnojarmenik, premer 500—550 mm ponudbe na upravo lista pod št. 710.

1 MALO DYNAMO od 10—20 luči razsvetljave. F. Debeljak, Gameljne nad Ljubljano. 709

SLUŽBE:

STRUŽNIK (Eisendreher), dobro izurjena mlajša moč se sprejme takoj v trajno delo. Ponudbe na »Vulkan«, tvornica gumijevih izdelkov, Kranj. 683

UČITELJ trgovske šole poučuje nemščino, zgodovino in zemljepisje. Pismene ponudbe pod »Doktor« na upravo lista. 687

KONTORISTINJA z večletno prakso išče primernega mesta za takoj. Ceni. ponudbe prosi pod šifro: »Vestna« na upravo lista. 688

GOSPODIČNA želi premeniti dosedanje pisarniško mesto, najraje kam izven Ljubljane, tudi na deželo. Ima več let pisarniške prakse. Ceni. ponudbe prosi pod šifro »Zanesljiva« na upravo lista. 665

RAZNO:

2 MLADA GOSPODA, po poklicu slikarja, želita znanja z mladima gospodičnama. Prednost imajo v starosti od 18 do 21 let. Ponudbe pod »Zvezda«, poštnoležeče Trbovlje I. 707

MORSKO TRAVO nudi vsako množino SEVER & KOMP, Ljubljana, Wolfova ulica 12. 711

Razno perilo za dame, gospode in deco priporoča tvrdka **A. & E. Skaberne**, Ljubljana, Mestni trg 10.

Slovenskim citrašem! Zvezek III. „Slovenskih narodnih pesmi“ za citre in petje, ki je pošel, je zopet izšel v tretji predelani in pomnoženi izdaji. Cena Din. 15 — Nekateri zvezki prejšnjih izdaj se dobijo še pri meni po nižji ceni! Priporoča se **IVAN KIFERLE, Ljubljana**, Krojaška ulica 8/II.

Dr. Demeter Bleiweis-Trsteniški, specijalist za notranje bolezni in za bolezni v nosu in vratu se je povrnil. — Kongresni trg 15. — 3-5 pop.

Išče se lokal v Ljubljani primeren za kako trgovino, na razmeroma prometnem kraju. Ponudbe pod „lokal“ na upravo lista.

Suhe gobe in kumno kupuje Sever & Co., Ljubljana Wolfova ulica 12.

Pred nakupom si oglejte mojo zalogo usnjenih suknjičev v črni in rjavi barvi, katere izdelujem iz usnja, specijelno za te strojenega. Vzorci usnja na zahtevo zastonj in franko! **Konfekcijska industrija DRAGO SCHWAB LJUBLJANA, Dvorni trg št. 3.** V zalogi vseh vrst sukna, obleke, zimniki, površniki, dežni plašči, športne čepice, perilo itd. — LASTNI MODNI SALON.

Blago za prevleko divanov in druzega pohištva v veliki izberi, dalje različno platno in jute za tapetnike, sedlarje itd. priporoča tvrdka **A. & E. Skaberne**, Ljubljana, Mestni trg 10

L. Mikuš, Ljubljana Mestni trg 15 **Izdelovatelj dežnikov** Na drobno! Na debelo! ZALOGA sprehajalnih palic. Popravila točno in solidno.

Vsakovrstne obleke kemično čisti in barva v vseh nianšah tovarna J. Reich, Ljubljana. Sprejemališče: Šelenburgova ul. štev. 4. Podružnice: Maribor, Zagreb, Kočevje, Novo mesto.

„DOXA“ ure „OMEGA“ ure za železničarsko službo. **F. ČUDEN Ljubljana** Prešernova ul. 1.

SLOVENSKA BANKA

Delniška glavnica: K 30 000.000·—.

Rezerva: nad K 6,000.000·—.

Obrestuje vloge po najvišji obrestni meri.

Izvršuje vse bančne posle zelo ugodno.

Centrala: v lastni palači Ljubljana, Stritarjeva ulica 9.

Podružnice: Novi Sad, Ljutomer, Dolnja Lendava, Maribor.

Ekspozitura: Vrhnika.

Naznanilo.

Z ozirom na sedanje denarne razmere bodemo obrestovali začenši s 1. novembrom t. l., stare in nove

vloge na knjižice z 5% čistih.

Vloge v tekočem računu obrestujemo najugodneje, posebno pa vezane vloge proti 1-, 3- in 6-mesečni odpovedi.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani ter podružnice: Celje, Maribor, Ptuj, Brežice in Kranj.

Glavni in odgovorni urednik Zorko Fakin. Izdaja »Jugoslov. novinsko d. d.«. Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.